

ADVIESNOTA voor burgemeester en wethouders

Openbare besluitenlijst

Zaaknummer: 22490-2024

Medewerker	:	Lianne Arling
Team	:	Leefomgeving
Datum	:	6 juni 2024
Portefeuillehouder	:	wethouder Marcel Blind

BIJLAGEN:
AFSTEMMING MET ☒ team Communicatie en Ondersteuning ☒ Geen actieve communicatie
☒ Openbaar ☐ Vertrouwelijk
ONDERWERP Stand van zaken en hoe verder met de Energie Neutrale Kernen

BESLUIT burgemeester en wethouders

1. Kennis te nemen van de stand van zaken en het vervolg van de routekaart Energie Neutrale Kernen.
2. In te stemmen met de vernieuwde opzet om te komen tot energie neutraal Olst-Wijhe in 2050.
3. De kosten (25.000,-) voor de ondersteuning voor de komende vijf van de werkgroepen kunnen gedekt worden uit de klimaatmiddelen

SAMENVATTING

In 2017 is de routekaart energie neutrale kernen vastgesteld met als doel energieneutrale kernen in 2050. Van daaruit gingen we in gesprek met de kernen in onze gemeente. Vijf kernen gaven aan zich in te willen zetten om hun (leef)omgeving te verduurzamen. Bestaande werkgroepen duurzaamheid (hierna te noemen werkgroepen) en nieuw opgerichte werkgroepen gingen vol enthousiasme van start. Zij stelden zichzelf als tussendoel: "Aardgasvrij in 2030". Gebleken is dat het energie neutraal worden of maken van een kern of wijk veel complexer is dan in 2017 gedacht, dit geldt ook voor het tussendoel "Aardgasvrij in 2030". Daarom hebben we samen met de werkgroepen onderzocht hoe we gezamenlijk een bijdrage kunnen leveren aan de route naar energieneutraal Olst-Wijhe in 2050 en hoe we duiding kunnen geven aan ieders rol hierin. Dit heeft geleid tot een nieuwe opzet waarbij we samen met de werkgroepen de kernen faciliteren met vier keer per jaar gezamenlijke bijeenkomsten en tweemaal per jaar een thematische bijeenkomst te organiseren.

AANLEIDING

Vanaf de vaststelling van de routekaart energie neutrale kernen in 2017 gingen vijf werkgroepen voortvarend en enthousiast in 2018 van start. Nu, zeven jaar later, trekken we de conclusie dat de routekaart niet het juiste instrument was om onze kernen energie neutraal te maken. Het energieneutraal maken van een kern is een complexere opgave dan in 2017 gedacht.

De wereld is sindsdien ook erg veranderd. Crisissen rondom corona, gaswinning en oorlogen zorgden voor verschuivingen en onrust. Ontwikkelingen op technisch gebied gaan hard en ook op sociaal en politiek vlak is er veel in beweging. De benadering en gebruik van fossiele brandstoffen veranderde snel. We moeten de overstap maken van fossiele brandstoffen naar duurzame energie. Hierdoor verminderen we de CO₂-uitstoot en zijn we als Nederland minder afhankelijk van andere landen. Dit zijn grote vraagstukken en opgaven. Waar op verschillende niveaus aan gewerkt kan worden. Voor velen is het ook een boeiend en interessant tijdperk die ons allen raakt en waar de werkgroepen graag een steentje aan bij willen dragen. Daarom willen we nu samen met de werkgroepen onderzoeken hoe we een vervolg kunnen geven aan de route naar energieneutraal in 2050 en hoe we duiding kunnen geven aan ieders rol hierin.

Allereerst blikken we kort terug op het verloop van de uitvoering van de routekaart en benoem we de geleerde lessen van de afgelopen jaren.

De geleerde lessen

Nadat het document Routekaart energie neutrale kernen was vastgesteld is het uitvoeringsproces opgestart met de kernen. Zoals gezegd concluderen we nu dat het energie neutraal maken van kernen een complexere opgave is dan in 2017 gedacht. Het als gemeente samen optrekken met inwoners in het kader van de energietransitie in de afgelopen jaren had zeker meerwaarde en leverde veel inzichten op. We leerden onder andere:

Ten aanzien van het doel 'aardgasvrij in 2030'

- Dit is zeer complex en niet passend voor werkgroepen bestaande uit vrijwilligers.
- Risico's voor de werkgroepen zitten in het vele werk, de grote financiële risico's en de kwetsbaarheid van de vrijwilligers.
- Gemeenten die het energie neutraal maken van een kern bij inwoners neerlegt is afhankelijk van de welwillendheid, mogelijkheden en inzet van de inwoners.
- Werkgroepen krijgen ondersteuning vanuit diverse organisaties. Veel kennis is aanwezig maar is complex en is vaak ondergebracht op verschillende plekken.

Ten aanzien van de werkgroepen, zij:

- Richtten zich op verschillende eigen thema's die wel allen bijdragen aan het grotere doel. Thema's als 'zon op dak' en het motiveren van buurtgenoten om te isoleren en duurzamer te leven.
- Hebben als belangrijke drijfveer interesse of passie voor nieuwe (technologische) ontwikkelingen in de energietransitie.
- Ervaren het overbrengen van de eigen interesse en passie op buurtgenoten over het algemeen als lastig.
- Informeren graag hun burens maar laten het stimuleren en motiveren liever over aan overheidsinstanties als het Rijk, provincie of gemeente.

Ten aanzien van de (gemeentelijke) ondersteuning

- Het aanspreekpunt/ contactpersoon van de gemeente is een constante geweest. Werkgroepen weten waar ze terecht kunnen met vragen en een gezamenlijke geschiedenis is opgebouwd.
- Dankzij een provinciale subsidie (€ 100.000) boden we de werkgroepen in 2019 en 2022 extra begeleiding, 28 uur per week. Gebleken is dat werkgroepen hierdoor sneller informatie ontvingen en dus ook sneller stappen konden zetten.
- Door de externe begeleiding werd veel werk uit handen genomen van de werkgroepen. Hierdoor namen zij een meer afwachtende houding aan en lieten de organisatie over aan de ondersteuner.
- Medewerking van buurtgenoten blijft belangrijk. Zij moeten dezelfde urgentie zien of voelen om ook te verduurzamen.

Hoe nu verder

De conclusie is dat de werkwijze zoals bedacht bij de Routekaart energie neutrale kernen niet meer volstaat. Maar samenwerken met onze inwoners aan de energietransitie vinden we belangrijk dus rees de vraag: "hoe nu verder?". Om de behoefte van de werkgroepen te inventariseren werd een gezamenlijke bijeenkomst georganiseerd op 29 april jongstleden. Hierbij was ook de wethouder aanwezig. Dit leverde de volgende opbrengst op:

- Vanuit de Routekaart energie neutrale kernen wilden we de verschillende werkgroepen zo veel mogelijk individueel ondersteunen. Primair lijkt hier niet de behoefte te zitten maar vragen de werkgroepen juist om gezamenlijke bijeenkomsten te faciliteren.
- De vier werkgroepen richten zich op zeer verschillende thema's binnen de energietransitie.
- De werkgroepen waren zeer geïnteresseerd in elkaars thema's en willen graag van elkaar leren en ervaringen delen.
- Aan de gemeente werd gevraagd deze gezamenlijke bijeenkomsten te faciliteren.
- Daarnaast kwam het verzoek om themabijeenkomsten te organiseren voor alle geïnteresseerde inwoners van Olst-Wijhe (een á twee keer per jaar).

Het faciliteren door de gemeente kan bijvoorbeeld door:

- Vier keer per jaar organiseren van de gezamenlijke bijeenkomsten voor de werkgroepen, bij voorkeur in een van de kernen.
- Organiseren van themabijeenkomsten (een á twee keer per jaar);
- Uitnodigen van een deskundige, waarbij de gemeente een beroep kan doen op haar netwerk. Of het organiseren van workshop over de verschillende thema's;
- Het ondersteunen van de werkgroepen bij onderzoek op bepaalde thema's, zoals de potentie van warmte uit de Wetering voor woningen in Boerhaar.

Naast de vier werkgroepen stellen we de gezamenlijke bijeenkomsten voor de werkgroepen ook toegankelijk voor andere geïnteresseerden. Want hoe meer mensen actief zijn hoe sneller de energietransitie gaat.

BEOOGD RESULTAAT

Het college is geïnformeerd over de stand van zaken routekaart Energie Neutrale Kernen en stemt in met de nieuwe opzet dat bijdraagt aan een energie neutraal Olst-Wijhe in 2050.

De opzet maakt onderdeel uit van een totale aanpak om te komen tot energie neutraal in 2050. Mogelijk aansluiten bij gebiedsgericht werken, aansluiten bij dorpsambitieplannen zodra meer duidelijkheid is over de aanpak /uitvoering van deze instrumenten.

KADER

Klimaatakkoord;

Omgevingswet en het warmteprogramma.

Routekaart naar zelfredzame en energie neutrale kernen (2017);

Bestuursakkoord Olst-Wijhe 2022 - 2026; 'Focus en verbinding' specifiek de onderwerpen:

'Klimaat en energie' en 'in verbinding met onze inwoners'.

(Participatiehandvest 'Zo doen we dat bij Olst-Wijhe' en het Uitvoeringsprogramma participatie gemeente Olst-Wijhe 2023 – 2026)

ARGUMENTEN VOOR

De ontwikkelingen rondom de energietransitie gaan door. De gemeente kreeg vanuit het Rijk hierin een regierol. Wij vinden het belangrijk om samen met inwoners vorm te geven aan een duurzaam Olst-Wijhe waarbij de eindfocus een energie neutrale samenleving in 2050 is. Ook de werkgroepen willen graag een steentje bijdragen. Hieronder geven we aan welke rol de werkgroepen kunnen vervullen binnen de genoemde kaders die er zijn en die pleiten voor een verdere samenwerking en financiering van de werkgroepen.

Het klimaatakkoord.

In 2016 ondertekende de Europese Unie mede namens Nederland het Klimaatakkoord van Parijs. Doel van het akkoord is om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder twee graden Celsius. Door in 2030 minimaal 55% minder CO² uit te stoten. In 2050 wil de Europese Unie klimaatneutraal zijn.

Rol werkgroepen: bijdrage leveren om de CO²-uitstoot te verminderen.

Omgevingswet/ warmteprogramma

Het wetsvoorstel Wgiw geeft gemeenten de bevoegdheid om regie te voeren over de wijkgerichte aanpak voor een aardgasvrij Nederland in 2050. Gemeenten zijn verplicht om ieder vijf jaar een warmteprogramma op te stellen waarin beschreven staat in welke wijken aan de slag wordt gegaan met verduurzaming of het aardgasvrij maken. Hierbij willen we samen met bewoners en gebouweigenaren een zorgvuldig proces doorlopen.

Rol werkgroepen: aanspreekpunten, naast de plaatselijk belangen, voor de kernen met betrekking tot de warmtetransitie.

De routekaart naar zelfredzame en energie neutrale kernen.

We stoppen met de werkwijze zoals deze beschreven staat in de routekaart Energie Neurale Kernen die in 2017 is vastgesteld en kiezen voor een andere nieuwe aanpak. Hierbij ligt de nadruk op collectiviteit, informatie uitwisselen en leren van elkaar

Rol werkgroepen: Bijdrage leveren aan de energietransitie binnen de samenleving van Olst-Wijhe.

Het bestuursakkoord

In het bestuursakkoord 2022 -2026 is aandacht voor zowel het onderwerp klimaat en energie als in verbinding met onze inwoners. Voor deze thema's is in het kort het volgende opgenomen.

De gemeente maakt zich hard om de klimaatdoelen te halen. En heeft een actieve, stimulerende en adviserende rol in de energietransitie en verduurzaming van onze leefomgeving. Waarbij onze inwoners meepraten en hun inbreng wordt meegewogen bij de besluitvorming

Rol werkgroepen: op beide thema's: bijdrage leveren aan de energietransitie binnen de samenleving van Olst-Wijhe.

ARGUMENT TEGEN

We beseffen dat onze gemeente beperkt invloed heeft op de totale klimaatverandering. En zo hebben ook de werkgroepen beperkte invloed en slagkracht maar; 'alle beetjes helpen' en 'Samen staan we sterker'

RISICO'S

Niet van toepassing

FINANCIËN

Voor de uitvoering van de plannen van de werkgroepen ontving iedere werkgroep, door middel van het indienen van facturen, €5.000. Hiervan werd wisselend gebruik gemaakt. Gebleken is dat het Rijk en de provincie ook veel kennissessies en expertise aanbieden.

Voor de nieuwe werkwijze verwachten wij voor de gezamenlijke bijeenkomsten van de werkgroepen gedurende vijf jaar ongeveer €5.000,- per jaar nodig te hebben. Dit zetten we in voor de organisatiekosten, zaalhuur e.d. en het eventueel inhuren van deskundigen. Hiervoor kunnen we een deel van de ontvangen Klimaatmiddelen gebruiken. De dekking van deze kosten (25.000,-) worden gehaald uit de klimaatmiddelen.

DUURZAAMHEID

Volledig

PARTICIPATIE

Bij de organisatie van de gezamenlijke bijeenkomsten worden de werkgroepen zo veel mogelijk betrokken. Zij verzochten de gemeente te faciliteren. Ook stelden zij voor dat iedere werkgroep voor iedere bijeenkomst een korte memo maakt van de stand van zaken in de eigen kern en het te bespreken onderwerp, vraag of thema voor die avond.

Ook bij de organisatie van de themabijeenkomsten betrekken wij de werkgroepen en vragen om input.

COMMUNICATIE

Voor de gezamenlijke werkgroep-bijeenkomsten communiceren we met onze contactpersonen van de werkgroepen. Op het moment dat we een openbare themabijeenkomst gaan organiseren betrekken we team communicatie en voorlichting.

PLANNING EN UITVOERING

Gelet op de nieuwe inzichten stellen wij voor om huidige de werkwijze van de Routekaart energie neutrale kernen te stoppen en vanaf nu als volgt aan te pakken:

- Gemeente faciliteert vier keer per jaar gezamenlijke bijeenkomsten voor de werkgroepen.
- De bijeenkomsten vinden plaats in de verschillende kernen.
- Tijdens deze bijeenkomst brengen de werkgroepen de onderwerpen in.
- Per bijeenkomst kijken we of de werkwijze nog steeds aansluit bij de behoefte van de werkgroepen. Zo niet dan stellen we dit bij.
- Daarnaast organiseren we themabijeenkomsten energietransitie voor alle geïnteresseerden van onze gemeente (een á twee keer per jaar).
- Mocht er een specifieke vraag spelen bij een werkgroep dan ondersteund de gemeente waar kan. Een mooi voorbeeld is het onderzoek naar potentie van warmte uit de Wetering voor woningen in Boerhaar.